

## Munkaerőpiaci folyamatok, 2018. I–IV. negyedév

### Tartalom

|   |   |
|---|---|
| 1. Összefoglalás.....                                   | 1 |
| 2. Foglalkoztatási helyzetkép.....                      | 1 |
| 2.1. Foglalkoztatottak.....                             | 1 |
| 2.2. Munkaerő-kereslet.....                             | 4 |
| 2.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék..... | 5 |
| 2.4. Inaktívák.....                                     | 6 |
| 2.5. Munkanap, munkaóra.....                            | 6 |
| 3. Kereset, munkajövedelem, munkaerőköltség.....        | 7 |
| 3.1. Bruttó kereset.....                                | 7 |
| 3.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény.....        | 9 |
| 3.3. Munkajövedelem.....                                | 9 |
| 3.4. Munkaerőköltség-index.....                         | 9 |

### Összefoglalás

- 2018-ban is folytatódott a foglalkoztatottak létszámnövekedése, éves átlagban már 4 millió 469 ezren minősültek foglalkoztatottnak, 1,1%-kal, közel 50 ezerrel többen, mint az előző évben. A foglalkoztatás bővülési üteme azonban elmaradt az elmúlt évekre jellemzőtől, mivel részben demográfiai okból, részben az előző évek kedvező konjunkturális folyamataiból adódó munkaerő-felszívás következtében a mobilizálható munkaerő-tartalék minimálisra csökkent.
- Döntő részben a foglalkoztatottak számának növekedéséből következett a foglalkoztatási ráta dinamikus javulása, amelyhez azonban a foglalkoztatási arány számításánál figyelembe vett népességszám csökkenése is hozzájárult. Igen jelentős eredmény, hogy a 20–64 évesekre számolt 74,4%-os ráta 2018-ban mindössze 0,6 százalékponttal maradt már csak el az Európa 2020 stratégiában a tagországok számára meghatározott 75%-os célértéktől.
- A 2018. évi létszámbővülés a hazai elsődleges munkaerőpiacra korlátozódott. A munkaerő iránti kereslet növekedése – a folyamatot tudatos kormányzati intézkedésekkel is erősítve – a korábban közfoglalkoztatottként dolgozók egy részét is ebbe a piaci szegmensbe terelte át, az utóbbi években végbement jelentős ütemű béremelés pedig hozzájárult ahhoz, hogy a munkavállalás céljából külföldre távoztottak száma ne növekedjen.
- A munkaerőpiacon jelentősebb volumenű kielégítetlen munkaerő-keresletről 2016 második felétől lehet beszélni. A betöltésre váró állás-helyek száma az azóta eltelt időszakban folyamatosan emelkedett. 2018. IV. negyedévében az uniós definíció szerinti üres állás-helyek száma 83,3 ezer volt, közel duplája a 2015 azonos negyedévének.
- A betöltendő állás-helyek relatíve magas száma ellenére a munkaerő-kínálat még 2018-ban is érdemben meghaladta a keresletet. Az ún. munkaerőpiacitartalék-kategóriába az év utolsó negyedévében – alulfoglalkoztatottak nélkül számolva – 281 ezren tartoztak. Emellett az el-

sődleges munkaerőpiac szempontjából potenciális merítési bázisnak minősült az év utolsó negyedévében – a Belügyminisztérium teljes körű statisztikája alapján – a közel 123 ezer közfoglalkoztatott is. A kereslet és a kínálat képzettség szerinti összetétele, de főleg annak területi különbsége azonban változatlanul jelentős. Az utóbbi egyenlőt-lenség kiküszöbölését segítő belső mobilizáció legfőbb akadályozó tényezője, hogy a lakhatási feltételek megteremtésének költsége emel-kezik és területileg egyre jobban differenciálódik.

- A munkanélküliek száma és a munkanélküliségi ráta 2018-ban történel-mi mélypontra süllyedt. Éves átlagban 172 ezren minősültek munka-nélkülinek, ami 3,7%-os, az uniós egyik legalacsonyabb munkanélküliségi rátáját jelentette. Az év utolsó negyedévében Győr-Moson-Sopron, illetve Komárom-Esztergom megyében a munkanélküliségi ráta már a 2%-ot sem érte el, ami gyakorlatilag a teljes foglalkoztatottságot jelenti. A másik pólust 8,7%-os munkanélküliségi rátájával Szabolcs-Szatmár-Bereg megye képviselte, annak ellenére, hogy a közfoglalkoz-tatási programok jelentős és növekvő hányada ide koncentrálódott.
- A 2017. évi 12,9%-os bruttó keresetnövekedés után 2018-ban a kere-setek további 11,3%-kal emelkedtek. Ehhez a munkaerő iránti növekvő kereslet bérfelhajtó hatása mellett hozzájárult a minimálbér évek óta tartó szisztematikus emelése (amelynek egyben számottevő jövedelem-fehérítő hatása is van), az állami vállalatok dolgozóit, illetve a költség-vetési intézmények bizonyos szegmenseit érintő keresetrendezés újabb üteme, valamint az alacsony keresetű közfoglalkoztatottak létszámának jelentős csökkenése.
- A 2018. évi adót érintő intézkedések közül a munkaerőpiac szempont-jából a két legjelentősebb a két gyermeket nevelők gyermekenként igénybe vehető adóalap-kedvezményének 116 670 forintra történő emelése és a munkáltatói szociális hozzájárulási adó további 2,5 száza-lékpontos csökkentése volt.

## 2. Foglalkoztatási helyzetkép

### 2.1 Foglalkoztatottak

A munkaerő-felmérés szerint a 15–74 éves foglalkoztatottak száma 2018. IV. negyedévében – az I. negyedévi 4 millió 435 ezer, a II. negyedévi 4 mil-lió 475 ezer és a III. negyedévi 4 millió 487 ezer után – 4 millió 481 ezerre változott. Az év utolsó negyedévében – ha az erre a negyedévre általános-ságban jellemző szezonális csökkenés még nem is volt jellemző – a lét-számbővülés megállt. A folyamatosan szűkülő munkaerő-kínálat ellenére 2018-ban még így is 1,1%-kal, 48 ezerrel dolgoztak többen, mint az előző évben, 2010. I. negyedév és 2018. IV. negyedév között pedig több mint 800 ezerrel nőtt a foglalkoztatottak száma.

A demográfiai folyamatok a munkaerő-kínálat szűkülését eredményezték. A munkavállalási korúnak tekintett (magánháztartásokban élő) 15–64 éve-sek száma 2010-ben még 6 millió 736 ezernek felelt meg, 2017-ben már csak 6 millió 415 ezren tartoztak ebbe a népességkategóriába, 2018-ban pedig még ehhez képest is további, közel 46 ezres csökkenés következett. A nyugdíjkorhatár emelése ezt a kínálatcsökkentő hatást 2018-ban részben még képes volt ellensúlyozni, emellett az előző évinél több munkavállalási

kérelmet nyújtottak be a környező, nem uniós országokból (Ukrajnából, Szerbiából) is.

Ugyanakkor a fő munkaerőpiaci migrációs célország továbbra is Németország, Ausztria és az Egyesült Királyság volt. Az uniós munkaerő-felmérések (mint tükörstatisztika) szerint 2017-ben 345 ezer munkavállalási korú (15–64 éves) magyar élt más uniós és EFTA-országokban, ami 2,4-szerese a 2010. évének. Míg azonban a 2010-es évek első felét – döntően a gazdasági válságra adott reflexióként – nagy és növekvő arányú migráció jellemezte, ez a folyamat 2017-től megállt.

2018-ban a 15–64 évesekre számolt foglalkoztatási ráta 69,2%, az egy évvel korábbinál 1,1 százalékponttal magasabb volt, a javulás közel felét azonban a munkavállalási korú népesség csökkenése magyarázza. Ezen belül a 20–64 éves férfiak 82,1%-a, a hasonló korú nők 66,8%-a minősült foglalkoztatottnak. A két nem foglalkoztatási rátájában mutatkozó különbség fő oka, hogy a gyermekgondozási ellátás igénybevételének időszakában a munkahellyel rendelkező, de tényleges jövedelemszerző tevékenységet nem folytatókat a magyar statisztika a gazdaságilag nem aktívak között számolja el, illetve, hogy a nők összességében (a 40 év munkaviszony utáni nyugdíjazás lehetőségét is figyelembe véve) a férfiakra jellemzőnél alacsonyabb életkorban léphetnek ki a munkaerőpiacról. (A MÁK legutolsó rendelkezésre álló adata szerint 2017-ben a nők öregségi nyugdíjba vonulási korcentruma 60,9, a férfiaké pedig – egyezően a rájuk irányadó nyugdíjszabályokkal – 63,5 év volt. 2012 és 2017 között a két nem öregségi nyugdíjba vonulásának korcentruma egyaránt 1,7 évvel nőtt, ami a különbség tartós fennmaradását jelzi<sup>1</sup>.) A foglalkoztatási ráta nemenkénti különbségéhez, ha nem is számottevő módon, de hozzájárul az is, hogy a fiatalabb generációkban a nők a férfiaknál nagyobb arányban vannak jelen a felsőoktatásban, ezért magasabb életkorban lépnek ki a munkaerőpiacra, illetve, hogy az idős, beteg családtag gondozása miatti inaktivitás szinte kizárólag a nőkre jellemző.

2018-ban a létszámbővülés kizárólagosan a hazai elsődleges munkaerőpiacot érintette, ahol 98,5 ezer új munkahely keletkezett, amely a közfoglalkoztatottak képzetesebb, mobilabb részét is felszívta. Az adathoz tartozó mintavételi hibahatáron belül ugyan, de csökkent a munkaerő-felmérésben külföldi munkahelyet megjelölők száma<sup>2</sup> is. 2010 óta összességében 609 ezer nem támogatott formában működő többlet munkahely keletkezett a magyar gazdaságban, ami éves átlagban közel 70 ezres növekedést jelentett.

2018-ban Budapest kivételével valamennyi régióban nőtt a foglalkoztatottak száma, létszamarányosan a legnagyobb növekedés Pest régióban és Nyugat-Dunántúlon volt. Ez utóbbinál a belső munkaerő-tartalék lényegében már elfogyott.

### A foglalkoztatottak létszámának alakulása\*

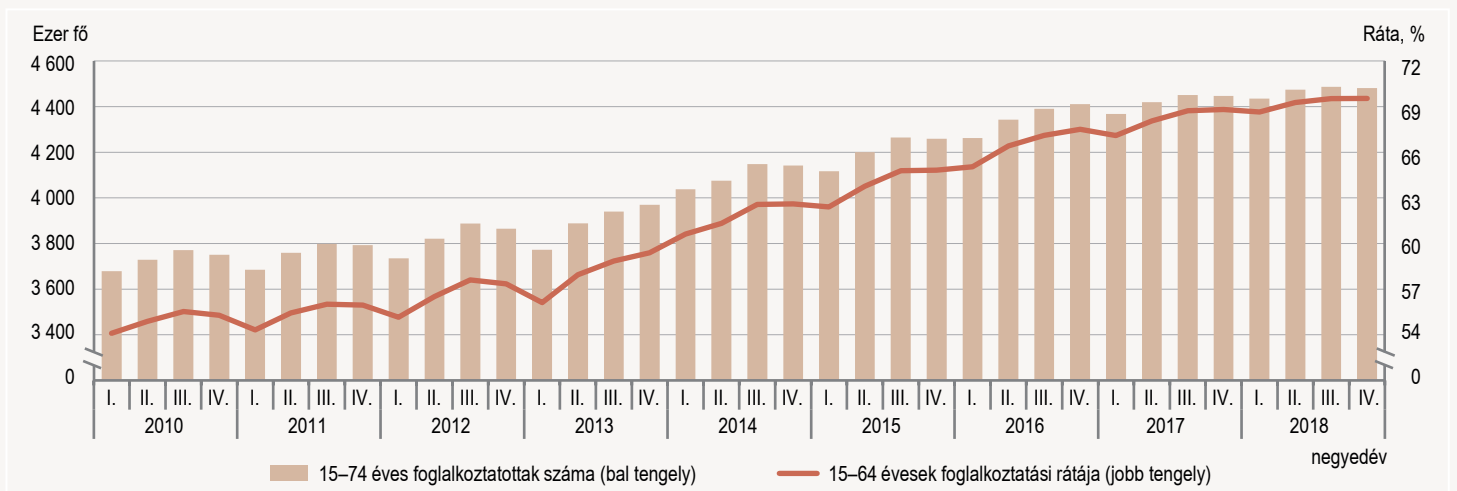
1. tábla

| Megnevezés                                    | Foglalkoztatottak száma |                |                | Foglalkoztatottak számának változása |             |
|---|-------------------------|----------------|----------------|--------------------------------------|-------------|
|   | 2010                    | 2017           | 2018           | 2018–2010                            | 2018–2017   |
| <b>Összesen</b>                               | <b>3 732,4</b>          | <b>4 421,4</b> | <b>4 469,5</b> | <b>737,1</b>                         | <b>48,1</b> |
| Férfi   | 1 992,5                 | 2 417,3        | 2 446,2        | 453,7                                | 28,9        |
| Nő  | 1 739,8                 | 2 004,1        | 2 023,3        | 283,4                                | 19,2        |
| Budapest                                      | 713,0                   | 845,3          | 833,8          | 120,8                                | –11,4       |
| Pest  | 477,4                   | 578,0          | 595,2          | 117,8                                | 17,2        |
| Közép-Dunántúl                                | 428,4                   | 498,7          | 499,1          | 70,7                                 | 0,4         |
| Nyugat-Dunántúl                               | 399,7                   | 469,6          | 481,9          | 82,1                                 | 12,3        |
| Dél-Dunántúl                                  | 336,9                   | 369,3          | 374,0          | 37,1                                 | 4,8         |
| Észak-Magyarország                            | 394,4                   | 474,8          | 485,3          | 90,9                                 | 10,5        |
| Észak-Alföld                                  | 502,8                   | 631,1          | 639,7          | 137,0                                | 8,6         |
| Dél-Alföld                                    | 479,9                   | 554,8          | 560,5          | 80,6                                 | 5,7         |
| <b>Alkalmazott</b>                            | <b>3 272,7</b>          | <b>3 964,4</b> | <b>4 003,9</b> | <b>731,2</b>                         | <b>39,5</b> |
| Társas vállalkozás, szövetkezet tagja         | 140,4                   | 156,8          | 149,4          | 8,9                                  | –7,4        |
| Vállalkozó, önálló                            | 306,9                   | 287,6          | 306,0          | –0,9                                 | 18,4        |
| Segítő családtag                              | 12,4                    | 12,6           | 10,2           | –2,2                                 | –2,4        |
| Belföldi telephelyen dolgozik                 | 3 682,9                 | 4 311,8        | 4 364,8        | 681,9                                | 53,0        |
| ebből:<br>közfoglalkoztatottnak tekinti magát | 75,1                    | 194,0          | 148,5          | 73,4                                 | –45,5       |
| Külföldi telephelyen dolgozik                 | 49,5                    | 109,6          | 104,7          | 55,1                                 | –4,9        |

\* A 15–74 éves népességben belül.  
Forrás: munkaerő-felmérés.

1. ábra

### A 15–74 éves foglalkoztatottak létszáma és a 15–64 évesek foglalkoztatási rátája



Forrás: munkaerő-felmérés.

<sup>1</sup> Forrás: Munkaerőpiaci Tükör 2017, MTA KRTK KTI 2018 Statisztikai adatok 11.5. tábla.

<sup>2</sup> A munkaerő-felmérésben azok a külföldön dolgozó személyek szerepelnek, akik vagy napi rendszerességgel ingáznak külföldre, vagy huzamosabb ideig külföldön dolgoznak, azonban időnként hazajárnak, és jövedelmükkel az adatot szolgáltató háztartás megélhetéséhez hozzájárulnak.

2018 III. negyedévében a 15–64 évesek 69,5%-os foglalkoztatási rátája 0,5 százalékponttal haladta meg az EU-28-ra számítottat, ezen belül a férfiak előnye 2,2 százalékpontnak, míg a nők lemaradása 1,1 százalékpontnak felelt meg. A 25–54 évesek – az ún. legjobb munkavállalási korúak – 84,1%-a minősült hazánkban foglalkoztatottnak az adott negyedévben, és így ebben a korcsoportban a magasabb foglalkoztatási rátájú tagországok közé tartozunk. A 2020-ig elérni tervezett, 20–64 évesekre vetített 75%-os foglalkoztatási rátától 2018-ban már csak 0,6 százalékpontra volt a magyar érték.

2. tábla

**Foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta az Európai Unió tagországaiban, 2018. III. negyedév**

| Ország              | Foglalkoztatási ráta |             |             |             |             |                         | Munkanélküliségi ráta, % <sup>b)</sup> |
|---------------------|----------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------------------|--|
|                     | 15–24                | 25–54       | 15–64 éves  |             |             | váltó-zás <sup>a)</sup> |  |
|                     | évesek               |             | férfiak     | nők         | együtt      |                         |  |
|                     | %                    |             |             |             |             |                         |  |
| Ausztria            | 54,2                 | 85,1        | 78,6        | 69,1        | 73,8        | 0,9                     | 4,9                                    |
| Belgium             | 27,4                 | 80,6        | 68,3        | 61,8        | 65,0        | 1,6                     | 5,9                                    |
| Bulgária            | 22,2                 | 81,2        | 72,6        | 65,0        | 68,8        | 0,3                     | 5,0                                    |
| Ciprus              | 33,1                 | 80,9        | 75,1        | 64,3        | 69,5        | 2,7                     | 7,9                                    |
| Csehország          | 29,0                 | 87,5        | 81,9        | 67,8        | 75,0        | 0,9                     | 2,3                                    |
| Dánia               | 57,0                 | 83,2        | 78,7        | 73,0        | 75,9        | 1,0                     | 4,9                                    |
| Egyesült Királyság  | 51,0                 | 84,1        | 79,2        | 70,2        | 74,7        | 0,5                     | 4,2                                    |
| Észtország          | 39,0                 | 84,5        | 78,0        | 71,8        | 74,9        | 0,1                     | 5,2                                    |
| Finnország          | 48,2                 | 82,9        | 75,2        | 70,9        | 73,1        | 2,1                     | 6,5                                    |
| Franciaország       | 31,0                 | 80,8        | 69,3        | 62,2        | 65,7        | 0,7                     | 8,8                                    |
| Görögország         | 14,7                 | 70,2        | 65,9        | 46,2        | 55,9        | 1,3                     | 18,3                                   |
| Hollandia           | 65,0                 | 84,8        | 82,0        | 73,4        | 77,7        | 1,4                     | 3,6                                    |
| Horvátország        | 28,0                 | 77,5        | 66,2        | 57,6        | 61,9        | 0,9                     | 7,3                                    |
| Írország            | 43,1                 | 79,0        | 74,7        | 63,5        | 69,1        | 1,1                     | 6,0                                    |
| Lengyelország       | 30,9                 | 83,0        | 74,5        | 61,4        | 68,0        | 1,5                     | 3,8                                    |
| Lettország          | 36,2                 | 83,2        | 75,4        | 70,3        | 72,8        | 1,9                     | 7,0                                    |
| Litvánia            | 35,9                 | 84,9        | 74,1        | 71,6        | 72,8        | 1,9                     | 5,9                                    |
| Luxemburg           | 29,5                 | 83,3        | 70,0        | 63,7        | 66,9        | -0,1                    | 6,1                                    |
| <b>Magyarország</b> | <b>29,7</b>          | <b>84,1</b> | <b>76,6</b> | <b>62,5</b> | <b>69,5</b> | <b>0,8</b>              | <b>3,8</b>                             |
| Málta               | 52,0                 | 85,0        | 81,9        | 63,1        | 72,8        | 2,9                     | 3,7                                    |
| Németország         | 47,7                 | 85,1        | 80,1        | 72,3        | 76,3        | 0,7                     | 3,3                                    |
| Olaszország         | 18,2                 | 70,2        | 68,5        | 49,4        | 58,9        | 0,5                     | 9,4                                    |
| Portugália          | 29,0                 | 84,5        | 73,2        | 67,3        | 70,2        | 1,7                     | 6,8                                    |
| Románia             | 26,0                 | 81,9        | 74,9        | 57,3        | 66,2        | 0,9                     | 3,9                                    |
| Spanyolország       | 23,5                 | 75,1        | 68,7        | 57,3        | 63,0        | 1,2                     | 14,6                                   |
| Svédország          | 49,2                 | 87,2        | 80,4        | 76,8        | 78,6        | 0,6                     | 6,1                                    |
| Szlovákia           | 28,3                 | 81,5        | 74,4        | 61,3        | 67,9        | 1,5                     | 6,4                                    |
| Szlovénia           | 37,3                 | 88,1        | 75,7        | 67,9        | 71,9        | 1,5                     | 5,0                                    |
| <b>EU-28</b>        | <b>36,4</b>          | <b>80,8</b> | <b>74,4</b> | <b>63,6</b> | <b>69,0</b> | <b>0,8</b>              | <b>6,6</b>                             |

a) 2018. III. negyedév a 2017. III. negyedévhez képest, százalékpont.

b) A 15–74 évesekre számolva.

Forrás: Eurostat (2019. február 5-ei állapot).

A válság után gyorsan javuló, viszonylag magas foglalkoztatás az unió egyik legalacsonyabb szintű munkanélküliségével párosult, 2018 III. negyedévében csak Csehországban, Németországban, Hollandiában és Máltán volt alacsonyabb a munkanélküliség szintje, míg a lengyel 3,8%-os munkanélküliségi ráta megegyezett a hazánkban mérttel.

Az évközi munkaügyi megfigyelés vonatkozásai körét jelentő legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél és a foglalkoztatás szempontjából jelentősebb nonprofit szervezeteknél 2018-ban – a 126 ezer közfoglalkoztatottal együtt – 3 millió 117 ezren álltak alkalmazásban. Ez 1,2, illetve közfoglalkoztatottak nélkül számolva 2,6%-os létszámnövekedést jelentett az előző évhez viszonyítva. Hasonlóan a teljes foglalkoztatotti körre jellemzőhöz, a létszámnövekedés dinamikája itt is az év első felében volt a nagyobb. A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál a közel 5 ezer közfoglalkoztatottal együtt 2 millió 139 ezren dolgoztak, 2,7%-kal többen, mint egy évvel korábban. A költségvetési szektor 817 ezres létszáma – a 110 ezer közfoglalkoztatottat is beleszámolva – 3,0%-kal elmaradt a 2017 azonos időszakától, míg a közfoglalkoztatottak nélkül számolt létszám 1,3%-kal nőtt. Az adatszolgáltatásra kijelölt nonprofit szervezeteknél 161 ezren dolgoztak, ebből közel 12 ezren közfoglalkoztatottként.

A megfigyelt körben a teljes munkaidőben foglalkoztatottak létszáma 1,1%-kal, közfoglalkoztatottakkal együtt 2 millió 795 ezerre, a nem teljes munkaidőben foglalkoztatottaké 2,1%-kal, 322 ezerre nőtt. A foglalkoztatottak közül 40 ezer külföldi állampolgár volt, 17%-kal több, mint egy évvel korábban, 45 ezren pedig kölcsönző cégeken keresztül dolgoztak.<sup>3</sup> A külföldi munkavállalók negyedét a feldolgozóipar foglalkoztatta, de viszonylag sokan voltak a közismerten létszámihiánnyal küzdő építőiparban és a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban is<sup>4</sup>. A kölcsönzött munkaerő negyötödét a feldolgozóipari, ezen belül is kiemelkedően sokat a járműgyártással foglalkozó vállalkozások alkalmazták, ahol 100-ból 9 fő ilyen módon állt alkalmazásban 2018-ban. A statisztikai állományi létszámnál számításba vettek mellett éves átlagban további 54 ezren dolgoztak havi 60 óránál rövidebb időben (pl. eseti megbízással) a nemzetgazdaságban, ebből 42,5 ezren a legalább 5 fős vállalkozásoknál.

2018-ban a KSH évközi munkaügyi megfigyelésébe bevont szervezeti körben, éves átlagban 126 ezren dolgoztak közfoglalkoztatottként, 23,6%-kal kevesebben, mint egy évvel korábban, úgy, hogy a közfoglalkoztatottak létszáma júliustól stabilan 113–115 ezer között mozgott. A magas keresetnövekedési ütem ellenére 2018-ban nem módosította a kormány a közfoglalkoztatási bért, annak érdekében, hogy ösztönözze az elsődleges munkaerőpiacra történő belépésüket. Ez az elgondolás a képzettebb, jobb közlekedési kapcsolatokkal rendelkező településeken élő korábbi közfoglalkoztatottak esetében bizonyult főleg sikeresnek. Ugyancsak a nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedés ösztönzését szolgálja, hogy novembertől az elhelyezkedési juttatás<sup>5</sup> összege a korábbi kétszeresére (havi 45 600 forintra) emelkedett.

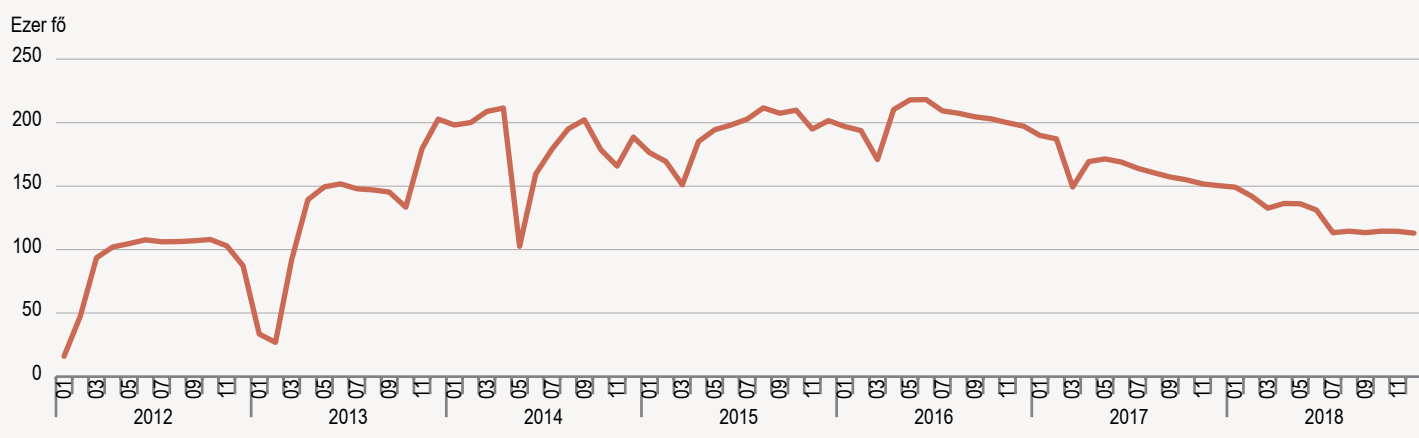
A közfoglalkoztatásért felelős Belügyminisztérium (BM) adminisztratív nyilvántartáson alapuló teljes körű statisztikája szerint 2018-ban a közfoglalkoztatottak átlagos létszáma 135,6 ezer főnek felelt meg, ami 24,4%-kal alacsonyabb volt az előző évinél, viszont a közfoglalkoztatás területi koncentrációja nőtt. A decemberben közfoglalkoztatottként dolgozó közel 122 ezer fő több mint egyharmada Borsod-Abaúj-Zemplén (19,2%), illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (18,2%) élt, és egyben ez a két megye volt az, ahol az előző év azonos hónapjához viszonyított létszámuk is a legkevésbé csökkent. Az elhelyezkedés legfontosabb gátló tényezője – feltételezhetően – az alacsony iskolai végzettség mellett a napi elérhető munkahelyek szűkös kínálata. Az utóbbi két év megnövekedett munkaerő-kereslete – lakóhelytől részben függetlenül – a képzettebbek elsődleges munkaerőpiaci elhelyezkedését segítette, a közfoglalkoztatottak iskolai végzettség szerinti összetétele így egyre rosszabb. 2018 decemberében az ilyen formában foglalkoztatottak 10,7%-a még befejezett alapfokú végzettséggel sem rendelkezett, további 47,5%-uk legmagasabb iskolai

<sup>3</sup> A kölcsönzött munkaerő a kölcsönző cég statisztikai állományi létszámában szerepel.

<sup>4</sup> A nemzetgazdasági ág szerinti megoszlási adatot torzítja, hogy a külföldi munkavállalók egy része a munkaerő-közvetítő (illetve -kölcsönző) cégek létszámában szerepel.

<sup>5</sup> A juttatást a versenyszférában elhelyezkedő korábbi közfoglalkoztatottak kaphatják a közfoglalkoztatotti szerződésük lejáratáig.

2. ábra

**A közfoglalkoztatottak létszámának alakulása\***

\* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél és a megfigyelt nonprofit szervezeteknél közfoglalkoztatottként alkalmazásban állók.  
Forrás: havi munkaügyi jelentés.

végzettsége az általános iskola volt, ebben a két kategóriában az adott hónapban 6,3, illetve 3,3 százalékponttal kisebb ütemben csökkent a létszám, mint a teljes közfoglalkoztatotti körben. 2017 óta a közfoglalkoztatottakat már a nők többsége jellemzi (2018 decemberében arányuk 58% volt), részben azért, mert a nők a férfiaknál nehezebben tudják a magasabb jövedelmet eredményező, de a családban betöltött szereppel nehezebben összeegyeztethető ingázást vállalni, részben pedig azért, mert a képzettség nélkül betölthető elsődleges munkaerőpiaci munkák jó része jelentős fizikai erőfeszítést igényel.

**2.2. Munkaerő-kereslet**

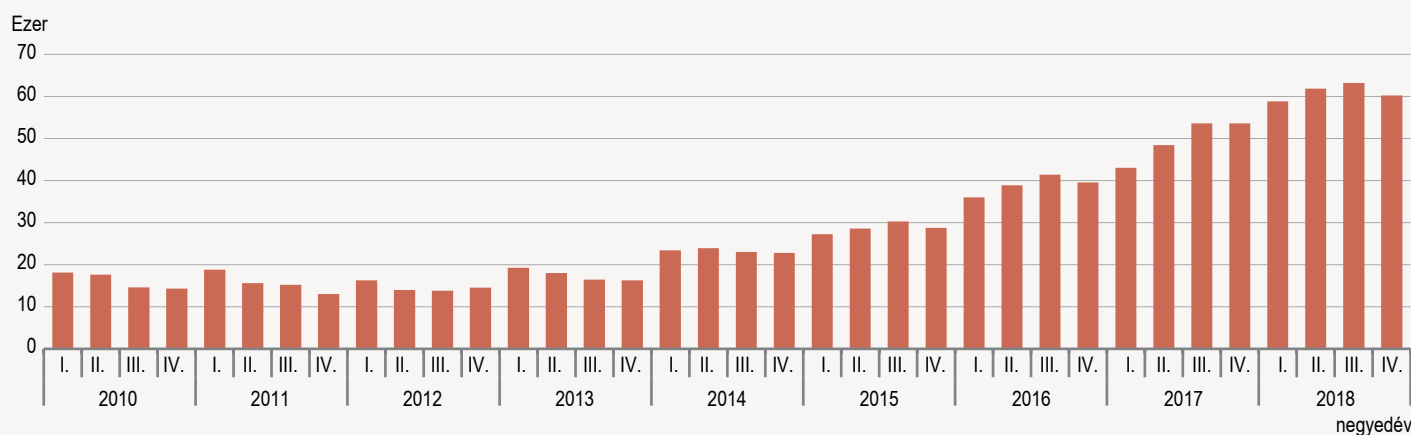
A KSH üresálláshely-statisztikája szerint 2018-ban is tovább nőtt a munkaerő-kereslet. Az évközi munkaügyi adatgyűjtés megfigyelési körébe tartozó munkáltatók az I. negyedévben 79,4 ezer olyan üres, vagy a közeljövőben megüresedő álláshelyet jelentettek, amelyek mielőbbi betöltése érdekében már lépéseket tettek (pl. közvetítő céghez fordultak, hirdetését tettek közzé). Ez a szám a II. negyedévben 83,6 ezerre, a III. negyedévben 87,7 ezerre emelkedett, majd a IV. negyedévben az előző negyedévihez képest 4,3 ezerrel csökkent. Ez utóbbi azonban így is 10 ezerrel meghaladta az előző év azonos időszakában betöltésre váró álláshelyek számát.

A IV. negyedévben a versenyszféra legalább 5 főt foglalkoztató munkáltatóinál 60,3 ezer betöltetlen állás volt, 12%-kal több, mint egy évvel korábban. Az összes álláshelyhez viszonyítva a legtöbb üres állást az adminiszt-

ratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ágban jelentették, ahol az összes álláshely 5,6%-a várt betöltésre. A meghirdetett közel 10 ezer állás több mint fele szakképzettséget nem igénylő, olyan egyszerű foglalkozásra szolt, amelyekre jellemzően az ebbe a nemzetgazdasági ágba sorolt munkaerő-kölcsönző cégek kerestek dolgozókat megbízóik részére. Az utolsó negyedévben üres állásokból további 21,8 ezret feldolgozóipari, 6,2 ezret pedig kereskedelmi vállalkozások jelentettek. A költségvetési intézmények túlsúlya jellemezte nemzetgazdasági ágak közül az oktatásban 4,1 ezren hiányoztak, ebből 2,7 ezer állást a munkáltatók diplomásokkal (feltételezhetően tanárokkal) kívántak betölteni. Az egészségügy, szociális ellátás ágban 2018 utolsó negyedévében 8,6 ezer üres állás volt, ebből 2,2 ezret felsőfokú végzettséget önállóan gyakorolni képes munkavállalóknak, 4,6 ezret pedig egyéb szakirányú felső vagy középfokú végzettséggel rendelkezőknek írtak ki, de közel ezer képzettséget nem igénylő feladatokat ellátó dolgozó is hiányzott.

A legutolsó publikált adat szerint 2018 III. negyedévében az unióban száz álláshelyre 2,2 betöltésre váró jutott, szemben az egy évvel korábbi 2,0 értékkel. Az üres álláshelyek aránya még mindig Csehországban a legmagasabb, ahol százból átlagosan 5,9 betöltetlen, míg az arány – a továbbra is gazdasági válságban levő – Görögországban 0,6 volt. Magyarország az uniós módszertan szerint számolt<sup>6</sup> 2,8%-os rátájával a tagországok legmagasabb üresálláshely-arány jellemezte felső harmadába tartozott.

3. ábra

**Az üres álláshelyek száma a legalább öt főt foglalkoztató vállalkozásoknál**

Forrás: üresálláshely-statisztika.

<sup>6</sup> Az üres álláshelyek aránya a B–S nemzetgazdasági ágakra vonatkozik.

### 2.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék

A foglalkoztatottság növekedését némi fáziskéséssel követve, a munkanélküliek száma folyamatosan csökken a 2012. évi 473 ezres lokális csúcs óta. 2018-ban az ENSZ szakosodott munkaügyi szervezete, az ILO definíciójának megfelelő munkanélküliek<sup>7</sup> száma 172 ezerre csökkent, ami 3,7%-os munkanélküliségi rátának felelt meg. A létszám 20 ezerrel volt alacsonyabb az egy évvel korábbinál, miközben a ráta 0,4 százalékponttal mérséklődött.

Az év utolsó negyedévében 167 ezer volt a munkanélküliek száma és a jelentős volumenű munkaerő-kereslet eredményeként a legalább egy éve munkát keresők aránya is csökkent, 40,0-ről 39,1%-ra, miközben a munkanélküliként töltött idő átlagos hossza 15,6 hónapról 14,8 hónapra mérséklődött. A munkanélküliség területi különbségei azonban a munkaerőpiaci helyzet általános javulásával párhuzamosan tovább nőttek. A két szélső értéket 2018 IV. negyedévében Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 8,7%-os, illetve Győr-Moson-Sopron megye 1,3%-os rátája képviselte. 2018-ban a férfiak 3,5%-os, illetve a nők 4,0%-os rátája éves átlagban 88 ezer, illetve 84 ezer munkanélkülit jelentett.

2018-ban a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál nyilvántartott állás-keresők száma átlagosan havi 255 ezernek felelt meg, ami közel 10%-kal, 28 ezer fővel elmaradt az egy évvel korábbitól. A nyilvántartott állás-keresők száma a II. negyedévben csökkent, a III. negyedévben a szezonális, illetve a közfoglalkoztatási munkalehetőségek szűkülése miatt kismértékben nőtt, majd az év utolsó negyedévében újra 243 ezer-re mérséklődött.

2018-ban a regisztrált állás-keresők többsége (54,7%-a) kapott valamilyen munkanélküliséggel összefüggő pénzbeli ellátást. Jóllehet a biztosítási alapon (de maximum 3 hónapig) járó állás-keresési járulékból részesülők száma a nyilvántartott állás-keresők létszámának csökkenése ellenére is az utóbbi években nagyjából változatlan, az ellátottak többsége még mindig a szociális ellátások körébe tartozó – 2013 óta változatlan összegű (havi 22 800 forint) – foglalkoztatást helyettesítő támogatást kapta.

Folyamatosan csökken azok száma is, akik a KSH munkaerő-felmérésében munkaerőpiaci státusuként „munkanélküli”-t jelöltek meg. 2018-ban átlagosan 287 ezren sorolták be magukat ebbe a kategóriába, míg 2012-ben ez a szám még 701 ezer volt.

3. tábla

### A nyilvántartott állás-keresők havi adatai, 2018

(ezer fő)

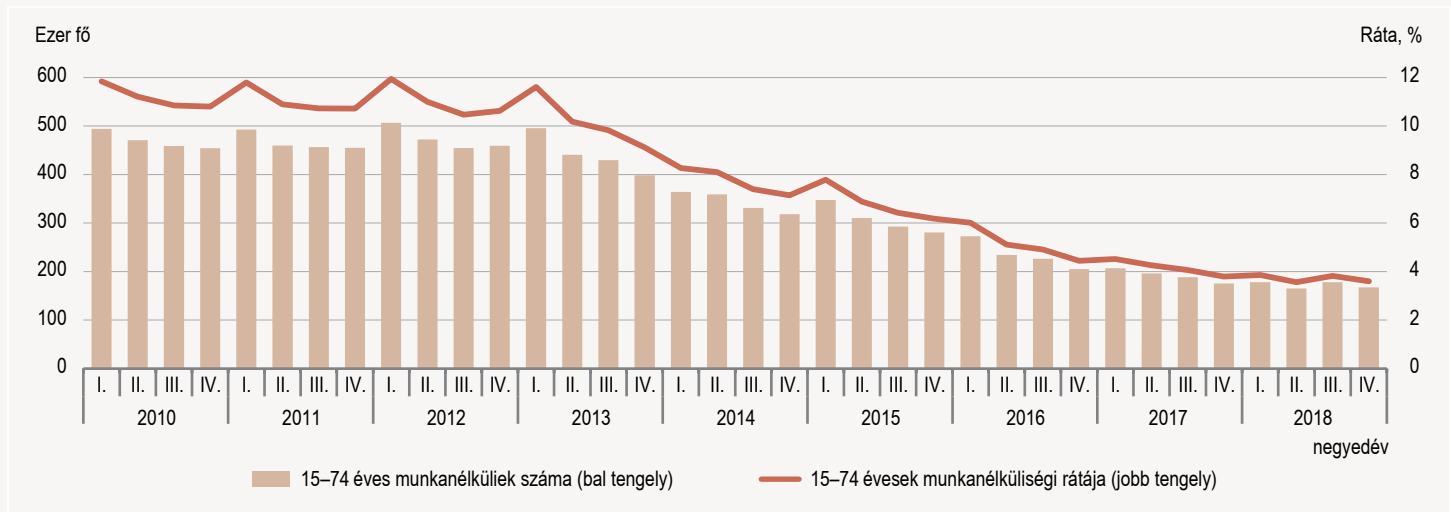
| Időszak                 | Nyilvántartott állás-kereső | Ebből:      |   |                                |                         |
|-------------------------|-----------------------------|-------------|---|--------------------------------|-------------------------|
|                         |                             | pályakezdő  | állás-keresési járadékra, segélyre jogosult | szociális ellátásban részesülő | ellátásban nem részesül |
| Január                  | 267,3                       | 25,5        | 63,0  | 83,3                           | 121,0                   |
| Február                 | 279,2                       | 27,5        | 63,9  | 86,8                           | 128,5                   |
| Március                 | 284,6                       | 27,0        | 67,0  | 84,1                           | 133,5                   |
| Április                 | 258,0                       | 24,8        | 63,7  | 76,4                           | 117,9                   |
| Május                   | 244,2                       | 22,5        | 59,7  | 74,0                           | 110,6                   |
| Június                  | 240,7                       | 23,6        | 57,4  | 73,0                           | 110,2                   |
| Július                  | 257,4                       | 25,9        | 66,5  | 74,5                           | 116,4                   |
| Augusztus               | 251,3                       | 25,2        | 67,7  | 72,8                           | 110,7                   |
| Szeptember              | 251,0                       | 26,3        | 64,7  | 71,8                           | 114,5                   |
| Október                 | 244,3                       | 24,5        | 64,1  | 70,4                           | 109,7                   |
| November                | 243,9                       | 23,6        | 64,0  | 70,1                           | 109,8                   |
| December                | 241,9                       | 21,5        | 65,7  | 70,8                           | 105,4                   |
| <b>2018. éves átlag</b> | <b>255,3</b>                | <b>24,8</b> | <b>64,0</b>                                 | <b>75,7</b>                    | <b>115,7</b>            |
| 2017=100,0%             | 90,2                        | 83,8        | 101,3                                       | 86,6                           | 87,4                    |

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere (<http://nfsz.munka.hu>).

A munkanélküliek, az alulfoglalkoztatottak, a dolgozni szándékozó, de munkát aktívan nem kereső, vagy a rendelkezésre állás kritériumát nem teljesítő inaktívak együtt alkotják az uniós definíció szerinti potenciális munkaerő-tartalékokat. 2018. IV. negyedévben már csak 310 ezren feleltek meg ennek a definíciónak, ebből 29 ezren – mint alulfoglalkoztatottak – a foglalkoztatottak között is szerepeltek. Az előző év azonos negyedévéhez viszonyítva az inaktív kategóriába tartozó csoport létszáma valamivel kisebb ütemben csökkent, mint a munkaerőpiachoz elvileg közelebb álló munkanélküliek.

4. ábra

### A munkanélküliek létszáma és a munkanélküliségi ráta

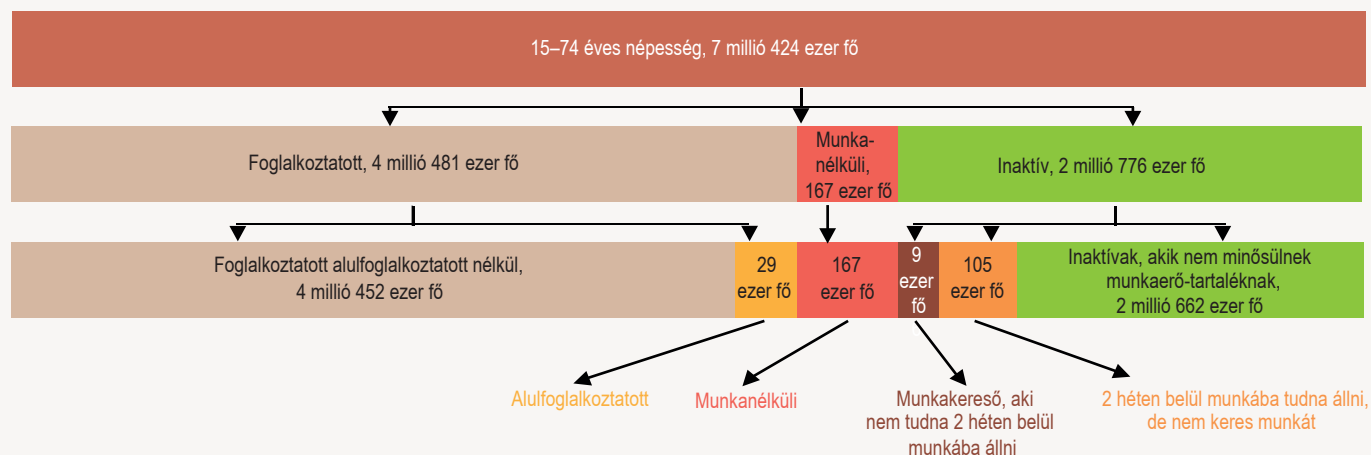


Forrás: munkaerő-felmérés.

<sup>7</sup> ILO (International Labour Organization) Nemzetközi Munkaügyi Szervezet definíciója szerint a munkanélkülieknek a következő hármas kritériumnak kell megfelelnie: nincs munkája, keres munkát és rendelkezésre áll.

5. ábra

### A potenciális munkaerő-tartalék alakulása, 2018. IV. negyedév

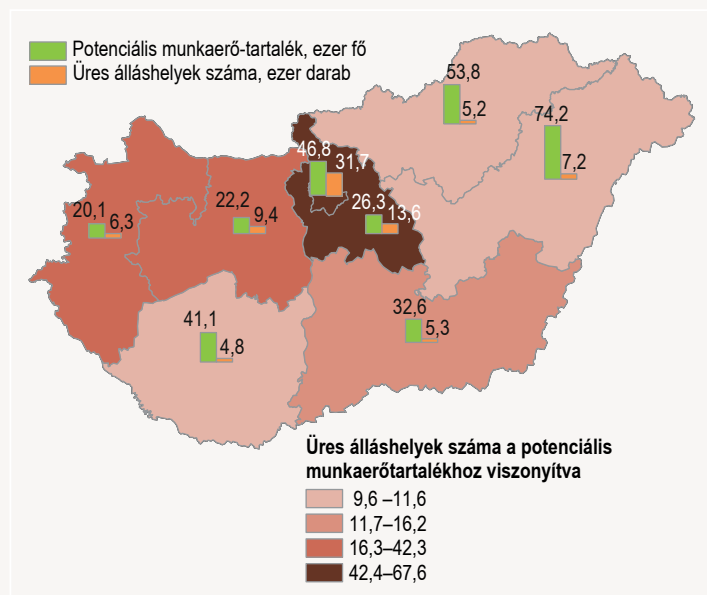


Forrás: munkaerő-felmérés.

A munkaerő-tartalék jelentős része, ideértve az elsődleges munkaerőpiac szempontjából tartaléknak minősülő közfoglalkoztatottakat is, az ország észak-északkeleti területein koncentrálódik, míg a többlet munkaerőt zömében az ország gazdaságilag fejlettebb régiói igénylik.

6. ábra

### Az üres álláshelyek száma és a potenciális munkaerő-tartalék régióinként, 2018 IV. negyedév



Forrás: munkaerő-felmérés, üresálláshely-statisztika.

#### 2.4. Inaktívak

2018-ban a munkavállalási korúnak tekintett (15–64 év közötti) inaktívak száma, részben demográfiai okból, részben a nyugdíjkorhatár folyamatos emelésének következtében 3,4%-kal tovább csökkent. A legnagyobb, de szintén csökkenő számosságú inaktív kategória a tanulóké volt, megelőzve ezzel a 612 ezer főt számláló nyugdíjasokét. Az elhelyezkedési esélyek javulásának és a pénzügyi juttatáshoz történő hozzáférés szabályainak szigorodása következtében mérséklődött a munkakeresés hiánya miatt inaktívnak minősülő, de valamilyen munkanélküli ellátásban részesülők száma, illetve a gyermekgondozási ellátásban részesülő inaktívak száma is csökkent, miközben a többi kategóriát kismértékű létszámnövekedés jellemezte.

4. tábla

### A 15–64 éves inaktívak létszáma munkaerőpiaci távollétük oka szerint

| Megnevezés                               | 2018         |                |                | 2017=100,0% |             |             |
|--|--------------|----------------|----------------|-------------|-------------|-------------|
|  | férfi        | nő             | együtt         | férfi       | nő          | együtt      |
|  | ezer fő      |                |                | %           |             |             |
| Nyugdíjas, járadékos                     | 231,0        | 381,0          | 612,1          | 91,0        | 91,0        | 91,0        |
| Gyermekgondozási ellátásban részesülő    | 1,3          | 230,8          | 232,2          | 72,2        | 99,8        | 99,6        |
| Álláskeresési ellátásban részesülő       | 16,0         | 22,5           | 38,6           | 93,7        | 102,2       | 98,5        |
| Tanuló                                   | 315,9        | 311,7          | 627,6          | 97,8        | 99,4        | 98,6        |
| Ápolási díjban, árvaellátásban részesülő | 10,8         | 28,3           | 39,1           | 105,5       | 106,8       | 106,4       |
| Egyéb inaktív                            | 86,6         | 151,0          | 237,5          | 101,2       | 102,8       | 102,2       |
| <b>15–64 éves inaktívak összesen</b>     | <b>661,6</b> | <b>1 125,4</b> | <b>1 787,1</b> | <b>95,7</b> | <b>97,1</b> | <b>96,6</b> |

Forrás: munkaerő-felmérés.

#### 2.5. Munkanap, munkaóra

2018-ban a munkanapok száma – mivel szinte az összes fizetett ünnepnap hétköznapra esett – 250, 2017-ben 252 volt. Egyben ez volt az utóbbi három évtizedben az az év, amikor a legkevesebb napot kellett munkával tölteni (általános munkarend esetén). A munkanapok adott évi száma, ha nem is jelentősen, de befolyásolja például a munkaerőköltség-index alakulását, mivel az egy órára számolt költség vetítési bázisában kevesebb munkanap esetén kisebb óraszám szerepel, míg a költségtényezők jelentős része (pl. a szellemi dolgozók keresete vagy a cafetériajuttatás) független a ténylegesen ledolgozott órák számától. A munkarend szerint teljesíthető munkanapok és a ténylegesen a munkahelyen töltött idő között jelentős különbség van. Az utolsó, 2016. évi munkaidőmérleg-felvétel szerint a legalább 5 fős vállalkozások dolgozói átlagosan 39,1 munkanapon nem

dolgoztak, viszont a munkarenden kívül eső időben 1,7 munkanapot teljesítettek. A távollétből 26,7 nap szabadságon töltött idő volt, amit 10,3 nappal a betegség miatti hiányzás követett.

2018-ban egy munkahéten átlagosan a foglalkoztatottak mintegy 4%-a hiányzott. A legfajsúlyosabb távolléti ok – az intézményi statisztika részé-  
ként begyűjtött időmérleg-felvétel eredményeivel egybeesve – a szabadság, amelyet a betegség miatti hiányzás követ. A szabadság címén a szellemi munkát végző nők két és félszer nagyobb arányban voltak távol, mint a fizikai munkát végző férfiak, míg a betegség miatti egész hetes hiányzás a nőknél mindkét állománycsoport esetében jóval meghaladta a férfiakra jellemzőt.

Több olyan hiányzási jogcím is van, ami ha elő is fordul, nem indokol egész hetes távollétet. Ezek közül a sztrájksemenyeket, beleértve az emiatt kieső munkaidőt is, a statisztika külön is megfigyeli. 2018-ban a sajtó a korábbinál ugyan gyakrabban adott hírt sztrájkjal kapcsolatos eseményekről, a ténylegesen megvalósult sztrájkok, az abban érintettek száma és az emiatt kieső munkaórák továbbra is igen alacsony, jöellehet magasabb, mint a 2010–2014 közötti időszakban, amikor a munkaerőpiacra is begyűrűző válság hatására a munkavállalók alkupoziója meglehetősen gyenge volt.

5. tábla

**Sztrájkok\***

| Év                 | A sztrájkok száma | A sztrájkokban résztvevők száma, fő | Kiesett órák száma, ezer |
|--------------------|-------------------|-------------------------------------|--------------------------|
| 2010               | 7                 | 3 263                               | 133,1                    |
| 2011               | 1                 | ...                                 | ...                      |
| 2012               | 3                 | 1 885                               | 4,6                      |
| 2013               | 1                 | ...                                 | ...                      |
| 2014               | 0                 | 0                                   | 0,0                      |
| 2015               | 2                 | ...                                 | ...                      |
| 2016               | 7                 | 39 101                              | 270,5                    |
| 2017               | 5                 | 6 706                               | 30,4                     |
| 2018 <sup>a)</sup> | 6                 | 15 535                              | 289,4                    |

\* Adott gazdasági szervezetnél egyidejűleg legalább 10 fő részvételével lezajlott sztrájksemenyek.  
a) Előzetes adat.

Forrás: sztrájkstatisztika.

2018-ban a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások, a költségvetési intézmények és a nonprofit szféra adatszolgáltatásra kijelölt szervezeteinek teljes munkaidős dolgozói havi átlagban 149,1 (ezen belül a fizikaiak 150,5 a szellemiek 147,5) órát teljesítettek, ami az előző évinek (a munkanapok számától nem függetlenül) 98,8%-a volt. A vállalkozásoknál a teljesített munkaórák száma kevésbé, csak 0,9%-kal maradt el az előző évitől, mivel a ledolgozandó munkanapok alacsonyabb számát a túlórák magasabb száma ellensúlyozta.

**3. Kereset, munkajövedelem, munkaerőköltség**

**3.1. Bruttó kereset**

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó keresete 2018-ban átlagosan 329,9 ezer forintnak, közfoglalkoztatottak nélkül számolva 341,6 ezer forintnak felelt meg.

A 2017. évi 12,9%-os bruttó keresetnövekedés után a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél, és a nonprofit szféra adatszolgáltatásra kijelölt szervezeteinél dolgozók keresete 2018-ban további 11,3%-kal emelkedett. Ehhez a magas ütemhez a munkaerő iránti növekvő kereslet bérfelhajtó hatása mellett hozzájárult a minimálbér további emelése, az állami vállalatok dolgozóit, illetve a költségvetési intézmények bizonyos szegmenseit érintő keresetrendezés újabb üteme, valamint az, hogy a közfoglalkoztatottak száma az előző évinek háromnegyedére esett vissza.

2018. január 1-jétől a minimálbér 8,2%-kal, 138 ezer forintra, a garantált bérminimum 12%-kal, 180,5 ezer forintra emelkedett. A minimálbér-emelés az alacsony keresetűek bérére közvetlenül hatott, és azokban az ágazatokban (szervezeti mérettartományban, illetve munkakörökben) emelte meg a keresetet, ahol a minimálbéren foglalkoztatottak aránya hagyományosan jelentős. Mivel a minimálbéren díjazott dolgozók egy része feltételezhetően a bevalottnál magasabb juttatásban részesül, a minimálbér-emelés a gazdaság szürke zónájának kifehéritéséhez is hozzájárul. A kereseti arányok megtartásának érdekében a magasabb jövedelműek keresetét is megemeli, ha nő a minimálbér, legalábbis azon szegmensekben, ahol ezt a munkáltató gazdasági eredménye lehetővé teszi, és ahol erre a munkavállalókért folyó verseny rákényszeríti.

A több évet átfogó keretmegállapodás értelmében 2018-ban tovább nőtt a versenyszféra több mint 200 állami tulajdonú gazdálkodó szervezeténél dolgozók keresete, míg a költségvetési intézményi körben főleg az egészségügy és szociális gondozás területére fókuszáltak az ez évi keresetrendezési intézkedések. A 2015-től induló bérrendezési program értelmében, ebben az évben is átlagosan 5%-os emelést kaptak a rendvédelmi és honvédelmi szervek hivatásos és szerződéses állományának dolgozói, illetve tovább nőtt a legalacsonyabb bírói, ügyészi alapilletmény (453 330 forintra). Keresetnövelő hatása volt annak is, hogy az év első negyedévében a központi költségvetési intézmények egy szűkebb körénél az uniós projektek sikeres zárásához kapcsolódóan jelentős jutalmak kifizetésére került sor.

A 2018. évi 11,3%-os nemzetgazdasági szintű keresetnövekedési ütemből 1,1 százalékpontnyit az magyarázott, hogy az elsődleges munkaerőpiacra érvényes minimálbér kevesebb mint 60%-ával díjazott közfoglalkoztatottak létszáma a kereseti megfigyelés körében 23,6 %-kal csökkent.

2018-ban a versenyszféra legalább 5 fős vállalkozásainál alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete (az itt alkalmazott néhány ezer fő közfoglalkoztatottal együtt számolva) 341,5 ezer forint volt, ami 10,9%-kal magasabb az előző évinél. Az átlagot jelentősen meghaladva, 15,7%-kal nőttek a keresetek a versenyszféra dominálta nemzetgazdasági ágak közül az ingatlanügyleteknél, amelyet (14,0%-kal) az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ág követett, ahová többek között a szükséges munkaerő biztosításában egyre nagyobb szerephez jutó kölcsönzéssel foglalkozó cégek is be vannak sorolva. Az építőiparban a minimálbér-emelés önmagában is jelentős keresetfelhajtó hatású. Emellett a keresetek színvonalára az építőipari kapacitások iránti túlfűtött kereslettel párosuló egyre jelentősebb szakemberhiány is hat. Ezek a tényezők a keresetek 12,9%-os növekedését eredményezték, azonban 254,7 ezer forintos kimutatott bruttó kereseti átlagával az építőipar így is a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás után a versenyszféra második legrosszabbul fizető nemzetgazdasági ágának számít. Ennél a két nemzetgazdasági ággnál azonban feltételezhetően az átlagosnál nagyobb a bejelentett és a tényleges kereset közötti különbség. A szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban a keresetnövekedés annak ellenére csak 11,2%-os volt, hogy a jelentős foglalkoztatási súlyt képviselő állami vállalatok (MÁV, Magyar Posta, a regionális közlekedési vállalatok) dolgozói a több évre szóló bérmegállapodás értelmében átlagosan 12–13%-os emelésben részesültek, illetve, hogy például a járművezetők iránti túlkereslet is bérfelhajtó hatású volt.

6. tábla

**A teljes és a rendszeres bruttó átlagkereset alakulása, 2018**

| Állomány-csoport  | Nemzetgazdaság összesen    |                   | Ebből:                     |                   |                            |                   |                            |                   |
|---|----------------------------|-------------------|----------------------------|-------------------|----------------------------|-------------------|----------------------------|-------------------|
|   |                            |                   | versenyszféra              |                   | költségvetés               |                   | nonprofit szervezetek      |                   |
|   | teljes bruttó átlagkereset | ebből: rendszeres | teljes bruttó átlagkereset | ebből: rendszeres | teljes bruttó átlagkereset | ebből: rendszeres | teljes bruttó átlagkereset | ebből: rendszeres |
| <b>Összesen, forint/fő/hó</b>                           |                            |                   |                            |                   |                            |                   |                            |                   |
| Fizikai   | 236 672                    | 224 883           | 247 925                    | 234 630           | 192 451                    | 186 642           | 196 959                    | 190 156           |
| Szellemi  | 429 931                    | 394 082           | 485 593                    | 437 740           | 364 064                    | 342 115           | 339 700                    | 325 365           |
| <b>Együtt</b>   | <b>329 943</b>             | <b>306 541</b>    | <b>341 540</b>             | <b>314 633</b>    | <b>308 568</b>             | <b>291 839</b>    | <b>286 317</b>             | <b>274 799</b>    |
| <b>Előző év=100,0%</b>                                  |                            |                   |                            |                   |                            |                   |                            |                   |
| Fizikai   | 113,1                      | 112,8             | 112,6                      | 112,3             | 112,5                      | 112,2             | 115,3                      | 115,5             |
| Szellemi  | 109,6                      | 109,6             | 109,1                      | 108,9             | 110,1                      | 110,5             | 108,0                      | 107,7             |
| <b>Együtt</b>   | <b>111,3</b>               | <b>111,2</b>      | <b>110,9</b>               | <b>110,7</b>      | <b>112,1</b>               | <b>112,3</b>      | <b>110,7</b>               | <b>110,6</b>      |
| <b>Ebből: közfoglalkoztatottak nélkül, forint/fő/hó</b> |                            |                   |                            |                   |                            |                   |                            |                   |
| Fizikai   | 249 818                    | 237 052           | 248 581                    | 235 233           | 265 710                    | 256 196           | 223 488                    | 215 231           |
| Szellemi  | 433 329                    | 397 116           | 485 754                    | 437 880           | 369 455                    | 347 069           | 349 184                    | 334 291           |
| <b>Együtt</b>   | <b>341 608</b>             | <b>317 113</b>    | <b>342 200</b>             | <b>315 224</b>    | <b>345 793</b>             | <b>326 343</b>    | <b>306 913</b>             | <b>294 252</b>    |
| <b>Előző év=100,0%</b>                                  |                            |                   |                            |                   |                            |                   |                            |                   |
| Fizikai   | 111,6                      | 111,4             | 112,4                      | 112,1             | 106,6                      | 106,5             | 112,3                      | 112,8             |
| Szellemi  | 109,4                      | 109,4             | 109,1                      | 108,9             | 109,5                      | 110,0             | 108,8                      | 108,5             |
| <b>Együtt</b>   | <b>110,2</b>               | <b>110,2</b>      | <b>110,8</b>               | <b>110,6</b>      | <b>109,0</b>               | <b>109,3</b>      | <b>109,6</b>               | <b>109,4</b>      |

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

A legnagyobb létszámú nemzetgazdasági ágban, a feldolgozóiparban a keresetnövekedés üteme a versenyszféra egészéhez hasonlóan alakult, ezen belül az egyes iparcsoportok keresetnövekedési üteme 4,8% (gyógyszergyártás)<sup>8</sup> és 12,5% (egyéb feldolgozóipar, illetve fémalapanyag-ipar) között mozgott, jellemzően 10% feletti értékek mellett. A kereskedelem szintén átlagos (11,8%-os) keresetnövekedés valósult meg. A vidéken működő kisebb létszámú kereskedelmi egységekben a minimálbér (illetve elsődlegesen a garantált bérminimum) emelése, a nagy kereskedelmi láncoknál a munkaerőhiány miatti sikeres bértárgyalások voltak keresetfelhajtó hatással. Bár a növekedés üteme (8,3%) elmaradt a versenyszféra átlagától, a pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ág 608,2 ezer forintos bruttó keresetével továbbra is magasan vezeti a nemzetgazdasági ágak kereseti rangsorát. Ezt 561,4 ezer forintos átlagával, 9,5%-os növekedési ütem mellett az információ és kommunikáció ág követte, míg a legalacsonyabb a szakképzetteknek járó minimálbért kevesebb mint annak egyötödével meghaladó 212 ezer forintos átlagkeresetet jelentettek a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás legalább 5 főt foglalkoztató gazdálkodó szervezetei. A feldolgozóiparon belül immár hagyományosan a kőszeggyártás, kőolajfeldolgozás iparcsoportban volt a legmagasabb a bruttó kereset (824,9 ezer forint, amelynek több mint egyötödét azonban a nem rendszeres kereset adta), míg a másik pólust 215,8 ezer forintos átlagával a textilipar, ruházati, bőr és bőrtérmék gyártása jelentette.

A költségvetési szektorban a bruttó kereset növekedési üteme a közfoglalkoztatottak nélkül számolva 9,0% volt, így az utóbbi években a költségvetési szférának a versenyszférával szemben kialakult kismértékű kereseti előnye 2018-ban csökkent. A közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban dolgozók keresete a három költségvetési terület közül annak ellenére is a legmagasabb, hogy itt maradtak ki arányaiban a legtöbb az elmúlt évtized keresetkorrekciós intézkedéseiből. A közel 70 ezer (többségében „egyenruhás”) fizikai dolgozó bruttó 352,3 ezer forint, a 196 ezer szellemi 425,7 ezer forint bruttó

keresetben részesült. A nemzetgazdasági ágban a teljes kereset 7,5%-kal emelkedett. A rendszeres kereset némileg nagyobb ütemben, 8,8%-kal nőtt, mivel az első negyedévi magas jutalmak kifizetése után a nem rendszeres kereset átlagos összege az év második felében elmaradt az előző évitől. A költségvetési finanszírozású oktatási intézmények dolgozóinak 321,4 ezer forintos kereseti átlagát, illetve 7,9%-os keresetnövekedési ütemét alakító tényezők közül a legnagyobb súlyú a felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók 2016 őszén induló és több éven átívelő bérrendezése volt. Ennek keretében 2018. január 1-jétől átlagosan újabb 5%-kal emelkedett a garantált illetményük. A 2013-ban jelentős keresetemeléssel részesülő közoktatás területén növekvő feszültséget okoz, hogy az éves növekedés nincs a minimálbér változásához igazítva. Az utóbbi másfél év legjelentősebb keresetkorrekciós intézkedéseinek címzettjei a humán egészségügy, szociális ellátás nemzetgazdasági ágba tartozó költségvetési intézmények dolgozói voltak. 2017 novemberétől a szakorvosok és kórházi szakgyógyszerészek 100 ezer, a nem szakvizsgázott kollégáik 50 ezer forintos emelésben részesültek, míg az egészségügyi szakdolgozók keresete átlagosan 12%-kal nőtt. Ezt 2018 januárjában egy újabb, átlagosan 8%-os emelés követte. 2018-ban így a humán egészségügyi ellátás területén dolgozók bruttó keresete 16,6%-kal meghaladta az egy évvel korábbi, a szociális területen dolgozóké pedig 9,5%-kal emelkedett. Az előbbi terület bruttó kereseti átlaga így 338,4 ezer, az utóbbié 237,4 ezer forintra változott.

A rendeletileg meghatározott bértételek változatlansága mellett a közfoglalkoztatottak bruttó kereseti átlaga az évközi munkaügyi statisztika által megfigyelt körben 81,9 ezer forintnak felelt meg, így csak minimálisan meghaladva a képzettséget nem igénylő munkát ellátó közfoglalkoztatottaknak járó 81 530 forintot. A közfoglalkoztatottak nettó keresete – az adó és a járulékok levonása után – átlagosan 54 500 forintnak felel meg, de természetesen a gyermekek utáni kedvezmény esetükben is felfelé módosíthatja ezt az összeget.<sup>9</sup>

<sup>8</sup> A gyógyszergyártáson belül az alacsony keresetnövekedési ütemnek az a magyarázata, hogy 2017-hez képest csökkent a nem rendszeres kereset összege. (Éves szinten a rendszeres kereset 1,5 százalékponttal gyorsabban nőtt, mint a teljes kereset.)

<sup>9</sup> Ebben a körben különösen jelentős az, hogy a kedvezmény elégtelen jövedelemadó-alap esetén a járulékok terhére is érvényesíthető.



A költségvetési intézményeknél dolgozók közül 2011 óta keresetben nem számító kompenzációban részesülhetnek azok, akiknek a nettó keresete a 2011. és 2012. évi jövedelemadó-, illetve járulék-szabály-változások miatt csökkent. Az állománycserélődés és a keresetemelések eredményeként az induló 400 ezer fő helyett 2018-ban csak mintegy 78 ezren voltak azok, akik havi 8100 forint nagyságrendben, kompenzációban részesültek.<sup>10</sup>

### 3.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény

2018-ban a személyi jövedelemadó és a munkavállalókat terhelő járulékok kulcsai megegyeztek az előző évvel, így a nettó kereset – családi adókedvezmény nélkül számolva – a bruttó keresettel azonos ütemben nőtt. A nettó kereseti átlag a közfoglalkoztatottakat figyelmen kívül hagyva a legalább 5 fős vállalkozásoknál 227,6 ezer, a költségvetési intézményeknél pedig 230 ezer forintnak felelt meg. A fogyasztói árak 2018-ban éves átlagban 2,8%-kal emelkedtek, ezzel az intézményi munkaügyi statisztika megfigyelési körében dolgozók reálkeresete 8,3%-kal javult.

2018-ban tovább emelkedett a kétgyermekesek családi adókedvezménye, ők az előző évi gyermekenkénti 100 ezer forint (és a 2011. évi induláskor megállapított 62 500 forint) helyett már havi 116 670 forinttal csökkenthetik személyijövedelemadó-alapjukat. Az egygyermekesek az előző évvel megegyezően 66 670 forint, a három és annál több gyermeket nevelők gyermekenként 220 ezer forint havi adóalap-csökkentésben részesülhetnek, a kedvezményeket a szülők megoszthatják, illetve a járulékok terhére is igénybe vehetik. A háztartások demográfiai és jövedelmi adatain alapuló mikroszimulációs modell szerint a családi adókedvezmény 2018-ban munkavállalónként átlagosan havi 8,6 ezer forinttal növelte a bruttó keresetből a családok rendelkezésére álló összeget.

7. tábla

### A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és reálkereset, 2018

| Eltartott gyermekek száma      | Számított nettó kereset, forint/fő/hó | Nettó kereset                         | Reálkereset <sup>a)</sup> | Az adott háztartástípusba tartozó alkalmazásban állók részaránya, % |
|--------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------|---|
|                                |                                       | 2017 évihez viszonyított változása, % |                           |   |
| 0                              | 214 739                               | 11,2                                  | 8,1                       | 54,4  |
| 1                              | 224 294                               | 11,3                                  | 8,2                       | 22,3  |
| 2                              | 258 288                               | 12,1                                  | 9,0                       | 17,1  |
| 3 és annál több                | 273 751                               | 10,1                                  | 7,1                       | 6,2   |
| <b>Nemzetgazdaság összesen</b> | <b>227 975</b>                        | <b>11,2</b>                           | <b>8,2</b>                | <b>100,0</b>  |

a) A 2018. évi 102,8%-os fogyasztóiár-indexszel számolva.  
 Forrás: a havi munkaügyi jelentés és a háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel (HKÉF) adatait felhasználó mikroszimulációs modell.

### 3.3. Munkajövedelem

2018-ban a kereset nemzetközileg használt fogalmának megfelelő, a kereseten felül az ún. egyéb munkajövedelem-elemeket – így többek között a cafetériaajuttatás részeként fizetettek is – tartalmazó munkajövedelem átlagosan 346,7 ezer forintnak felelt meg, ebből a kereseten felüli rész havi átlagban 16,8 ezer forint volt. A munkajövedelem növekedési üteme 0,1 százalékponttal magasabb (11,4 %) volt, mint a kereseté, az egyéb munkajövedelmeknek a teljes munkajövedelmen belüli súlya így némileg

nőtt, de így sem érte el annak 5%-át. Az egyéb munkajövedelem növekedési üteme és aránya 2018-ban különösen a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban volt jelentős, mivel az év első felében a kiemelkedő teljesítmény díjazásának egy részét Erzsébet-utalvány formájában kapták meg az érintettek.

8. tábla

### Az egy főre jutó munkajövedelem, 2018

| Megnevezés                     | Átlagos havi munkajövedelem | Ebből: átlagos havi egyéb munkajövedelem | Az egyéb munkajövedelem aránya a munkajövedelemből, % |
|--------------------------------|-----------------------------|--|---|
|                                | forint/fő/hó                |  |   |
| <b>Nemzetgazdaság összesen</b> | <b>346 701</b>              | <b>16 758</b>                            | <b>4,8</b>  |
| Ebből:                         |                             |  |   |
| versenyszféra                  | 358 379                     | 16 839                                   | 4,7   |
| költségvetés                   | 325 870                     | 17 301                                   | 5,3   |

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

### 3.4. Munkaerőköltség-index

2018. január 1-jétől a munkaadókat terhelő szociális hozzájárulási adó általános kulcsa a 2017. évi 5 százalékpontos csökkentés után újabb 2,5 százalékponttal mérséklődve 19,5%-ra változott, amiből a foglalkoztathatóság szempontjából speciális helyzetűnek minősülő munkavállalói csoportba (pl. fiatalok, nyugdíj előtt állók, alacsony képzettségűek, gyermekgondozásról visszatérők) tartozók alkalmazása esetén még további kedvezmény vehető igénybe. Össességében 2018 IV. negyedévében az élők munkája egy órára jutó költsége így is 6,8%-kal<sup>11</sup> haladta meg az előző év azonos időszakit, azaz az élők munkája a szociális hozzájárulási adó csökkenése ellenére is drágult.

9. tábla

### Az egy órára jutó munkaerőköltség-index, 2018. IV. negyedév

(2017. IV. negyedév=100%)

| Összevont gazdasági ágak                                     | Munkajövedelem | Szociális költség | Munkaerőköltség összesen |
|--|----------------|-------------------|--------------------------|
| Ipar   | 110,5          | 97,4              | 108,2                    |
| Építőipar  | 108,3          | 96,2              | 106,2                    |
| Szolgáltatások (közszolgáltatások nélkül)                    | 109,3          | 96,0              | 106,9                    |
| Ipar, építőipar és szolgáltatások (közszolgáltatások nélkül) | 109,7          | 96,6              | 107,4                    |
| Közszolgáltatások  | 107,5          | 96,2              | 105,5                    |
| <b>Nemzetgazdaság összesen, mezőgazdaság nélkül</b>          | <b>109,1</b>   | <b>96,5</b>       | <b>106,8</b>             |

Forrás: intézményi munkaügyi-statisztikai adatgyűjtési rendszer.

<sup>10</sup> A delegált állami feladatokat ellátó nonprofit szervezeteknél dolgozó néhány ezer fő is jogosult kompenzációra, esetükben ez 7300 forintot jelentett.

<sup>11</sup> Az adat a B–S nemzetgazdasági ágakra vonatkozik.

**További adatok, információk (linkek):**

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Módszertan \(foglalkoztatás, munkanélküliség\)](#)

[Módszertan \(nyilvántartott álláskeresők módszertana\)](#)

[Módszertan \(intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer módszertana\)](#)

[Adminisztratív munkanélküliségi adatok módszertana](#)

[Az ábrákban használt rövidítések](#)

**Elérhetőségek:**

[kommunikacio@ksh.hu](mailto:kommunikacio@ksh.hu)

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

[www.ksh.hu](http://www.ksh.hu)